

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 22.09.2022
Published/Yayınlanma 30.11.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Göver, İ.H. (2022). Sosyal medyada küreselleşme algısı: Ekşi Sözlük örneği. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(89), 2244-2261.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3306>

Öğr. Gör. Dr. İbrahim Hakan GÖVER
<https://orcid.org/0000-0002-1258-0124>

Abdullah Gül Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü,
Kayseri / TÜRKİYE

SOSYAL MEDYADA KÜRESELLEŞME ALGISI: EKŞİ SÖZLÜK ÖRNEĞİ

PERCEPTION OF GLOBALIZATION IN SOCIAL MEDIA: SOURTIMES.ORG CASE

Issue/Sayı: 89

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

ÖZET

Dünya siyasal konjonktüründeki değişimler ve bilişim teknolojilerindeki gelişmeler sonrası küreselleşme tüm ülkeler için kaçınılmaz bir gerçeklik haline gelmiştir. Bununla birlikte bu kavram üzerinde yazarlar arasında açık bir uzlaşma yoktur, küreselleşme olgusu farklı biçimlerde algılanmakta ve tanımlanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de en çok ziyaret edilen sosyal medya uygulamalarından biri olan Ekşi Sözlük (içeriği) üzerinden Türk halkının küreselleşme algısını öğrenmeye çalışmaktır. Çalışmada öncelikle küreselleşme ve sosyal medya kavramları tarihi süreci içinde ve genel hatlarıyla ele alınmış, daha sonra Ekşi Sözlük yazarlarının yorumları (entry’leri) üzerinden içerik analizi yapılarak Türk halkının küreselleşme algısı öğrenilmeye çalışılmıştır. Yapılan içerik analizine göre Türk halkı sosyal medyada küreselleşmeyi olumsuz yönde algılamakta, küreselleşmeyi ekonomik açıdan kapitalizmin bir uzantısı; kültürel anlamda da dünya toplumlarının batı değerleri üzerinden tektipleştirilmesi olarak yorumlamaktadır. Bu çalışmanın günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelen sosyal medya uygulaması baz alınarak Türk halkının küreselleşme kavramını nasıl değerlendirdiğini göstermesi bakımından literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Algı, Sosyal Medya, Ekşi Sözlük.

ABSTRACT

Following the changing world political conjuncture and advancements in information technologies (ITs), globalization has been an unavoidable fact for all countries. However, there is no clear consensus on this concept among writers, therefore globalization has been perceived and defined differently. Through a content analysis of sourtimes.org writers’ entries, the purpose of this study is to learn Turkish people’s perception of globalization in social media which is one of the most visited websites in Turkey. In the study, concepts of globalization and social media were clarified within their general outlines and historical process, and then a content analysis of sourtimes’ entries was made. According to the analysis, Turkish people mostly perceived globalization negatively in social media and they interpret globalization as an extension of capitalism economically and an instrument that makes World people homogenous through Western values culturally. It is thought that this study will contribute to the literature by indicating how globalization is perceived by Turkish people in social media which has become an indispensable part of daily life.

Keywords: Globalization, Perception, Social Media, Sourtimes.org.

1. GİRİŞ

Küreselleşme, son yıllarda adından sıkça söz edilen ve sosyal bilimlerde pek çok araştırmaya konu olan kavramlardan biri haline gelmiştir. Bununla birlikte bu kavramın ne ifade ettiği konusunda yazarlar arasında net bir mutabakat yoktur.¹ Çeşitli toplumsal kesimler küreselleşmeye olumlu ya da olumsuz yargılar yükleyerek bu kavramı farklı biçimlerde algılamaktadırlar. Küreselleşmenin bu karmaşık ve çetrefilli durumu; ekonomiden siyasete, eğitimden kültüre toplumun hemen hemen her alanını kapsamaya, etkilemesi ve zamanla değişen ve gelişen bir kavram olması ile açıklanabilir.

¹ Boudreaux, 2008 yılında yaptığı bir çalışmada; Google’da *Globalization* kelimesi ile arama yapıldığında 12 Haziran 2006 tarihi itibarı ile 101 milyon sonuç çıktığını (18 Ekim 2022 tarihi itibarı ile bu sayı 259 milyondur), bu 101 milyon sonuçtan da muhtemelen iki ya da üç yüz farklı küreselleşme tanımı çıkacağını belirtir (Boudreaux, 2008:1). Boudreaux’un bu tespiti küreselleşmenin ne kadar popüler, ancak bir o kadar da üzerinde uzlaşılmaz bir kavram olduğunu doğrulamaktadır.

Küreselleşmenin tanımı ve zihinlerde oluşturduğu algı konusunda bir karmaşa olsa da bu kavramın ortaya çıkmasında rol oynayan etmenler konusunda görece açık bir mutabakat vardır. Küreselleşmenin ortaya çıkmasında bilişim teknolojilerindeki gelişmeler ile dünya siyasal konjonktüründeki değişmelerin etkili olduğu belirtilebilir. Buna göre bilişim teknolojilerindeki gelişmeler insanların üzerindeki zaman ve mekân kısıtını ortadan kaldırmış; ABD ve SSCB'nin temsil ettiği iki kutuplu dünya düzeninin 1990'larda sona ermesiyle de insanlar arasındaki fiziki hareketlilik artmıştır. Bu iki etmen dışında küreselleşmede (teknolojiyle gelişen) iletişimin rolü ve önemi de yadsınmaz. Küreselleşme iletişim çağının bir ürünüdür ve Bilgin'e göre;

“İletişim çağının insanı, sadece uzakta bulunabilen bir insan değildir; üstelik eş zamanlı olarak (kendi imgesiyle) çok sayıda yerde birden bulunabilen bir insandır, yani her yerde olan insandır. Bu, insanın olduğu yerden başka yerlerde de olması anlamını taşıdığı gibi, tüm başka yerlerde olan şeylerin de insanın olduğu yerde olması anlamını taşımaktadır (Bilgin, 1995:125).

Küreselleşmenin toplumlarda getirdiği değişimle birlikte literatüre de yeni kavramlar girmiş; Toffler yeni dönemin insanını *modüler insan* (Toffler, 1981:89); Kanadalı Profesör MacLuhan ise yeni dönemin mekanını *küresel köy* olarak adlandırılmıştır (akt. Maggio, 2008:32).

Küreselleşme; zengin ya da fakir, büyük ya da küçük tüm toplumları adeta bir kara delik gibi içine çekmekte ve etkisi altına almaktadır. Nitekim, sosyolog Mark Pilisuk küreselleşmeye karşı koymayı sahilde durup Tsunami dalgalarına karşı koymaya benzetir (Gökdere, 2001:100). O halde gerek bireysel gerekse toplumsal anlamda küreselleşmeden kaçış yoktur. Küreselleşmenin toplumsal sektörler üzerindeki etkileri dikkate alındığında; yükseköğretim bağlamında küreselleşmenin klasik yükseköğretim anlayışını kökten değiştirdiği, farklı kültürlerden gelen öğrenci ve öğretim elemanları ile yükseköğretimi uluslararası bir hale geldiği, küresel bir dünyada yükseköğretim kurumlarının artık milli ve yerel kurumlar olmaktan çıkıp küresel kurumlar haline geldiği açıkça görülmektedir. Konu ekonomik bağlamında ele alındığında; firmaların ve sermayenin milli veya yerel olmaktan çıktığı, rekabetin ulusal boyuttan uluslararası boyuta taşındığı da bir gerçektir. Siyasal ve kültürel bağlamda değerlendirildiğinde ise küreselleşmenin ulus vatandaşlığının yanı sıra dünya vatandaşlığı kavramını yarattığı, kültürlerarası farklılıkları ortadan kaldırarak kültürleri (yeme-içme, kılık-kıyafet, müzik anlayışı, tüketim alışkanlıkları vb açılardan) birbirine benzeştirdiği, ülkelerdeki siyasi gelişmelerin (özellikle sosyal medya yoluyla) birbirlerinden etkilendiği görülmektedir.

Peki her toplumun az ya da çok içinde olduğu ve deneyimlediği bu kavram zihinlerde ne ifade etmektedir? Bu noktada, bireylerin toplumda buldukları pozisyona ve taşıdıkları ideolojik görüşlere göre küreselleşme kavramına olumlu ya da olumsuz yargılar yüklediği söylenebilir. Örneğin küreselleşme siyasal açıdan kimileri için dijital bir kapitalizm, kimileri için ise modernitenin kaçınılmaz bir sonucudur. Ekonomik açıdan kimileri için zenginleşme yolunda bulunmaz bir fırsat, kimileri için küçük ve yerel işletmelerin yok edilmesi, yoksulun daha da yoksullaşmasıdır. Kültürel açıdan ise kimilerine göre kültürel farklılıkları yok edici bir unsur, kimilerine göre tam tersine farklı kültürlerden gelen insanları aynı kültürel ortama katarak kültürel zenginliğe yol açan bir olgudur. Bu çalışma, zihinlerde oluşan bu karmaşayı gidermek ve konuya Türk halkı özelinde açıklık getirmek üzere yapılmıştır. Bu amaçla Türkiye'de etkin bir sosyal medya mecrası olan Ekşi Sözlük (sourtimes.org) üzerinden içerik analizi yoluyla kullanıcıların küreselleşme algısı araştırılmıştır. Çalışmanın ilk iki bölümünde küreselleşme ve sosyal medya kavramlarına açıklık getirilmeye çalışılmış, üçüncü bölüm olan yöntem bölümünde çalışmada nasıl bir yöntem izlendiği konusuna değinilmiş, dördüncü bölüm olan bulgular bölümünde elde edilen bulgular yorumlanarak okuyucuya sunulmuş, son bölüm olan değerlendirme ve sonuç bölümünde ise elde edilen bulgular üzerinden Türk halkının sosyal medyada küreselleşmeyi nasıl algıladığı ve küreselleşmeye ne tür yargılar yüklediği ortaya konulmuştur.

2. KÜRESELLEŞME

Çalışmanın giriş bölümünde de belirtildiği üzere, küreselleşmenin çok boyutluluğu ve değişken doğası nedeniyle yazarlar arasında bu kavramın tanımı konusunda bir görüş birliği yoktur. Literatürde küreselleşmenin tanımı konusunda yapılmış çeşitli tanımları derleyen iki ayrı meta-analize rastlanır. Bunlardan ilki Al-Rodhan ve Stoutmann'a, diğeri ise Beerkens'e aittir. Al-Rodhan ve Stoutmann'ın meta-analizi, çeşitli yazarlar ve uluslararası kurumlarca 1974-2006 yılları arasında yapılmış toplam 114 tanımı kapsamaktadır (Al-Rodhan ve Stoutmann, 2006:3-17). Adı geçen çalışma incelendiğinde

aynı yazar ve kurumların küreselleşme konusunda yaptıkları tanımların bile zaman içinde değiştiği anlaşılmaktadır. Bu değişiklikleri ve tanımları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

“... Anthony Giddens 1990 yılında küreselleşmeyi birbirini etkileyen sosyal ilişkiler ağında artış olarak tanımlarken; 2000 yılında etkileri bölgeden bölgeye değişen çelişkilerle dolu bir süreç olarak görür. 1993 yılında küreselleşme OECD için ticaret, teknoloji ve sermayenin akışkanlığına bağlı olarak ülkelerdeki üretim ve piyasaların birbirine olan bağımlılığını ifade ederken; 2005 yılında ulusal kaynakların uluslararası dolaşıma katıldığı ve ulusal ekonomilerin bağımsız hale geldiği ekonomik bütünleşme sürecidir. Bir diğer uluslararası kurum olan IMF, küreselleşmeyi 1997 yılında mal, hizmet, sermaye ve teknoloji gibi ekonomik unsurların artması ve yaygınlaşmasıyla ülkelerin birbirlerine bağımlı hale gelmesi olarak tanımlamıştır. George Soros ise küreselleşmeyi 2002 yılında uluslar üstü şirketlerin ulusal ekonomiler üzerine hakimiyet kurması olarak tanımlar” (Al Rodhan ve Stoutmann, 2006:3-17).

Beerens ise (2006:4-11) yaptığı meta-analizde 2004 yılına kadar çeşitli yazarlar ve uluslararası kurumlarca yapılmış toplam 93 tanımı ve görüşü derlemiştir. Bu çalışma ağırlıklı olarak 1990’lı yıllarda yapılmış tanım ve görüşleri kapsamakla birlikte, Marx ve Engels’in 1848, MacKinder’in 1904 ve Angell’in 1911 yıllarına ait küreselleşme hakkındaki erken dönemde görüş ve tanımlarına da yer verilmiştir. Erken dönem yazarların küreselleşme ile ilgili görüşlerindeki ortak nokta, ulusların birbirilerine olan siyasi ve ekonomik bağımlılıklarının giderek arttığı yönündedir. Beerens’in çalışmasında uluslararası kurum olarak Greenpeace, WCED² ve Dünya Bankasının görüşlerine (Tablo 1); yazar olarak da Tarihsel Kapitalizm, Risk Toplumu, Ağ Toplumu, Mahremiyetin Dönüşümü, Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü ve Toplumun McDonalddlaştırılması gibi toplumbilim alanında önemli çalışmalara imza atmış Immanuel Wallerstein, Ulrich Beck, Manuel Castells, Anthony Giddens, Jürgen Habermas ve George Ritzer gibi isimlerin de aralarında bulunduğu çok sayıda yazarın görüşüne yer verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Uluslararası Kurumların Küreselleşme Hakkındaki Görüşleri

Kurum Adı	Küreselleşme Görüşü	Yıl	Kaynak
Greenpeace	Dünyanın, çevre ve doğal kaynaklar üzerinde sürdürülebilir etkileri olan daha dengeli bir küresel ekonomi yaratacak ve tüm insanlara daha adil, daha hakkaniyetli bir şekilde fayda sağlayacak küresel hukuk, politika ve kurumlara ihtiyacı var	1999	Beerens, 2006:4
Dünya Bankası	Küreselleşme çağında dünya nüfusunun önemli bir bölümü muazzam ilerlemeler kaydetmiştir. Bununla birlikte, küreselleşmenin eşitsizliği artırdığına ve hatta yoksulların gelirlerini azaltarak durumlarını kötüleştirdiğine, onları savunmasız ve güçsüz bıraktığına dair bir korku var. Bu korku evrensel olmayabilir, ancak kamuoyunda göz ardı edilemeyecek bir rol oynamaktadır	2000	Beerens, 2006:11

Tablo 2. Önemli Toplumbilimcilerin Küreselleşme Tanımları/Görüşleri

Yazar Adı	Küreselleşme Tanımı/Görüşü	Yılı	Kaynak
Ulrich Beck	Küreselleşme, kelime olarak nasıl anlaşılırsa anlaşılınsın, devlet egemenliğinin ve devlet yapılarının zayıflaması demektir.	2000 (2)	Beerens, 2006:1
Manuel Castells	Ağ toplumu, çeşitli kurumsal tezahürleriyle kapitalist bir toplumdur. Ancak kapitalizmin bu şekli tarihi öncüllerinden önemli ölçüde farklıdır ve öncüllerine göre iki ayırt edici özelliğe sahiptir: küresel olması ve önemli ölçüde finansal akış ağının etrafında yapılaşması.	1996 (3)	Beerens, 2006:2
Anthony Giddens	Küreselleşme, temel olarak, birbirinden uzak bölgeleri birbirine bağlayan sosyal ilişkilerin yoğunlaşmasıdır. Sosyal ilişkilerdeki bu yoğunlaşma, yerel olayların kilometrelerce ötede meydana gelen olaylarla şekillenmesi ya da tam tersi kilometrelerce ötedeki olayların yerel olayları şekillendirmesiyle sonuçlanır.	1999	Beerens, 2006:4
Jürgen Habermas	Dünya ekonomisi herhangi bir siyasi yapıdan bağımsız işlerken, ulusal hükümetler ekonomilerinin modernleşmesini teşvik etme ile kısıtlanmış ve ulusal refah sistemlerini uluslararası rekabete adapte etmek zorunda kalmışlardır.	1996	Beerens, 2006:4
George Ritzer	Gelişen küresel birbirine karşılıklı bağımlılık, MacDonalddlaştırma olarak özetlenebilecek küresel tüketiciliği, medya ve reklamcılığı tetikleyerek kültürel homojenliğe neden olmaktadır.	1993	Beerens, 2006:8
Immanuel Wallerstein	Dünya ekonomisi, kapitalist üretim tarzını baz alan bir sistemdir. Üretimde ölçüt karlılıktır ve sistemin temel dürtüsü sermaye artışıdır. Sistemin temel kuralı ya sermaye biriktir ya da yok ol şeklinde işler. Bu anlayış yayıldıkça kalan tüm mini sistemleri yok etmekte ve 1990’dan itibaren tüm dünya imparatorlukları küreselleşmektedir.	1974	Beerens, 2006:10

Tablo 2’deki tanım ve görüşlerden küreselleşmenin 1970’li yıllardan itibaren yazarların ilgi alanına girdiğini ve Giddens dışındaki diğer tüm yazarların küreselleşmeye ekonomik vurgu yaptıklarını,

² World Commission on Environment and Development (Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu)

küreselleşmeyi kapitalizmle ilişkilendirdiklerini görmekteyiz. Giddens ise, diğerlerinden farklı olarak, küreselleşmeyi uzak mekanlardaki olayların birbirinden etkilenmesi ve sosyal ilişkiler ağında bir artış olarak yorumlamaktadır.

Küreselleşme ile ilgili 2000 yılından sonra yapılan çalışmalara bakıldığında ise Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası yaptığı bir çalışmada (2002:10-11) küreselleşme ekonomi bazında ele alınmış ve ülkelerin iç piyasalarındaki üreticilerin diğer ülkelerdeki üreticilerle 1980'li yıllardan itibaren³ bağlantılar kurduğu ve böylece finansal piyasalarda bütünleşme sağlandığı, ülkelerin de bu gelişmelere kayıtsız kalmayıp (Türkiye de dahil olmak üzere) kapalı ekonomiden açık ekonomiye geçtiklerini belirtilmiştir. Boudreaux küreselleşme adlı kitabında (2008:1) bu kavramla ilgili internette 200-300 tanım olduğunu, ancak bunların içinde en iyi tanımın Carnegie Kurumunun globalization101.org sitesinde yapılan şu tanım olduğunu belirtir: “Küreselleşme; bilgi teknolojilerince desteklenen uluslararası ticaret ve yatırımın teşvikiyle farklı toplumlar, şirketler ve hükümetler arasındaki etkileşim ve bütünleşme sürecidir”. Boudreaux'un kendisi de küreselleşme için şu tanımı önermektedir: “Küreselleşme, ulusal sınırları aşan insanlar arası iş birliğindeki ilerlemedir.” (Boudreaux, 2008:1). Daha yakın zamanda yapılan bir çalışmada ise Castaneda konuyu siyasi açıdan değerlendirmiş ve ülkelerin birbirlerine olan bağımlılıklarının giderek arttığını, sınırlarını ortadan kalktığını, güç ve karar merkezlerinin çoğaltıldığını, merkezi otoritenin zayıflatılarak devletlerin egemenlik kaybına yol açtığını belirtmiştir (Castaneda, 2018:8). Brauer ise konuyu felsefi açıdan ele almış ve küreselleşmeyi, emperyalizmin aksine, bir olgu olmaktan ziyade sınırları zor belirlenen bir süreç ve çoklu nedenleri olan bir etkileşim alanı olarak tanımlamıştır (Brauer, 2018:403).

Sonuç olarak küreselleşme hakkındaki çalışmaların 1990'lı yılların başından itibaren yoğunluk kazandığı (bu iki kutuplu dünya düzeninin sona erdiği yıllarla uyumludur) ve 2020'li yıllara kadar bu olgunun hala gündemde olduğu görülmektedir. Küreselleşmenin toplumda ekonomi, siyaset, ticaret, hukuk, eğitim, felsefe ve kültür gibi pek çok alanı kapsamaması nedeniyle küreselleşme hakkında yapılan çalışmalar da bu alanların tamamından ziyade bir ya da birkaçını kapsayıcı niteliktedir. Diğer bir deyişle, küreselleşme ile ilgilenen her bir yazar (doğal olarak) konuyu kendi alanı çerçevesinde ele almış ve bu da küreselleşme hakkında literatürde birbirinden farklı tanımlara yol açmıştır.

3. SOSYAL MEDYA

Çalışkan ve Mencik'e göre (2015:255) “sanal bir iletişim ortamı olan sosyal medya günümüzde bir iletişim ortamından çok gündelik hayatın ta kendisi olmuş durumdadır”. Gerçekten de tüm dünyada sosyal medya kullanıcı sayısına bakıldığında Haziran 2022 itibari ile 4,7 milyar gibi bir rakamla karşılaşılmaktadır (URL 1). Dünya nüfusunun Ekim 2022 itibari ile kabaca 8 milyar olduğu dikkate alındığında (URL 2) sosyal medya kullanım oranı %58,75 gibi yüksek bir rakam çıkmaktadır⁴. Bu noktada akıllara “sosyal medyayı günlük yaşamda bu kadar popüler yapan ve adeta yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline getiren etmen ya da unsur nedir?” sorusu akla gelmektedir. Bu sorunun birden fazla yanıt olduğu olmakla birlikte en temel dört yanıt olarak aşağıdakiler gösterilebilir:

- *Sosyal medyanın kullanıcılarına anlık karşılıklı etkileşim sunması.* Uluç ve Yarcı (2017:90). sosyal medyanın bu özelliğini İspanyol Ressam Velazquez'in 1656 yılında yaptığı *Nedimeler* tablosuna benzetir. Bu tabloda da resmedildiği gibi sosyal medyada da herkes adeta hem izleyen hem de izlenen konumundadır.
- *Sosyal medyada kullanıcıların zaman ve mekân kısıtına tabi olmamaları.* Fiziki ortamda insanlar birbirleriyle iletişimlerini zaman ve mekân sınırları içinde yapabilirlerken, internetin sağladığı sanal ortamda herkes her yerden herhangi bir kişiyle görüş, düşünce ve medya paylaşımı yapabilmektedir. Diğer bir deyişle, sanal ortamın insanı Bilgin'in ifadesiyle (1995:125) “her yerde olabilen insan” dır.
- *Sosyal medyada kullanıcıların sosyokültürel özelliklerinin ve ekonomik durumlarının önem taşımaması.* Fiziki dünyada genellikle benzer ya da yakın sosyokültürel özelliklere ve ekonomik duruma sahip bireyler bir araya gelmekte iken⁵, sanal dünyada bireylerin sosyal,

³ Her ne kadar Merkez Bankasının çalışmasında küreselleşme için 1980'li yıllar zikredilmiş olsa da iki kutuplu bir dünya düzeninde ülkelerin siyasi kutuplaşma nedeniyle aralarında tam bir bütünleşme sağlayamadığı açıktır. Bu nedenle küreselleşmenin olgunlaşma ve hız kazanma dönemini 1990'lı yıllar olarak belirtmek daha doğru bir tespit olacaktır (yazarın notu).

⁴ 8 milyarlık nüfus içinde bilgisayar, tablet ve cep telefonu kullanamayacak kadar küçük yaş grubunda olanlar dikkate alındığında sosyal medya kullanım oranı tüm dünyada %58,75'in de üzerindedir (yazarın notu).

⁵ Tıpkı romantik Türk sinemasında sıkça dile getirilen klişe sözde olduğu gibi: *Biz ayrı dünyaların insanlarıyız, bir araya gelemeziz.*

ekonomik ve kültürel özellikleri görünür olmadığından ya da bireyler bu özelliklerini karşı tarafı yanıltıcı biçimde sunduklarından farklı profillere sahip bireyler sosyal medyada kolaylıkla iletişim kurabilmektedir.

- *Sosyal medyanın kullanıcıların birden fazla ihtiyacını karşılaması.* Erdoğan ve Umrucuz (2021:178), sosyal medyanın kullanıcılarına eğlenme/oyalanma, toplumsallaşma ve bilgilenme olarak 3 temel doyum sağladığını belirtir. Sosyal medyanın bu özelliği sayesinde insanlar hem vakit geçirmekte hem sosyalleşmekte hem de ihtiyaç duyduğu bilgiye kolayca ulaşabilmektedir.

Sosyal medyanın yukarıda belirtilen avantajları dikkate alındığında neden bu kadar çok sayıda kişi tarafından aktif olarak kullanıldığına şaşırılmamalıdır. Bununla birlikte günlük yaşamın bir parçası haline gelen ve bu kadar çok sayıda kitlenin kullandığı sosyal medyanın tanımı konusunda, tıpkı küreselleşmede de olduğu gibi, açık bir mutabakat yoktur. Aichner, Grünfelder, Maurer ve Jegeni (2021), sosyal medya ile ilgili yapılan farklı tanımları görüşleri derleyen bir çalışma yapmışlardır. Bu çalışmada, çeşitli yazarlar tarafından 1994 ile 2019 yılları arasında yapılmış toplam 21 tanım ve görüş Google Akademik'te aldıkları atıf sayısına göre bir araya getirilerek derlenmiştir. Bu çalışmaya göre sosyal medyanın tanımı konusunda en fazla atıf alan ilk beş yazar; sırasıyla 19.958 atıf ile Boyd ve Ellison, 19.656 atıf ile Kaplan ve Haenlein, 5.174 atıf ile Kietzman ve ark., 3.325 atıf ile Hagel ve 2.680 atıf ile Acquisti ve Gross'dur (Aichner ve diğ., 2021:218-219). Bu beş yazarın tanımları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Literatürde En Çok Atıf Alan Sosyal Medya Tanımları

Yazar	Sosyal Medya Tanımı	Yıl	(Aktaran) Kaynak
Boyd ve Ellison	Bireylerin açık ya da yarı açık profil oluşturabildikleri, bağlantı kurdukları diğer kullanıcıların listesini açıkça belirttikleri ve diğer kullanıcıların bağlantı listelerini görüntüleyip bunlar arasında geçiş yapabildikleri web tabanlı servisler	2007	Aichner ve diğ., 2021:219
Kaplan ve Haenlein	Web 2'nin ideolojik ve teknolojik temellerine dayanan ve kullanıcıların içerik oluşturup paylaşmasına izin veren bir grup internet tabanlı uygulamalar	2010	Aichner ve diğ., 2021:219
Kietzman ve ark.	İsim, kimlik, görünüm, paylaşım, sohbet, ilişki ve gruplar olmak üzere toplam yedi temel işlevsel yapıya sahip bir örgü	2011	Aichner ve diğ., 2021:219
Hagel	Sanal topluluklar, insanların bir takım ortak gereksinim veya ilgilerle bir araya gelmesidir. Bu gereksinim ve ilgiler çeşitli türden olabilir. Sanal topluluklar, spor ya da borsa yatırımları gibi bir ilgi alanı dahilinde demografik bir grup (popülasyondaki belli yaş grupları) etrafında organize olabilirler	1999	Aichner ve diğ., 2021:218
Acquisti ve Gross	En basit düzeyde online sanal bir ağ, bireylerin (halka açık kişiliklerini ve bağlantı networklerini diğerlerine gösterdiği) profilleri aracılığıyla etkileşimde buldukları internet topluluklarıdır	2006	Aichner ve diğ., 2021:218

Tablo 3'te belirtilen tanımlar 1999 ile 2007 yılları arasında yapılmış olup, daha yakın dönemlerde yapılmış tanımlardan örnek olarak Taprial ve Kanwar (2012), Manning (2014) ile Kapoor ve arkadaşlarının (2018) tanımları verilebilir. Taprial ve Kanwar'a göre (2012:8) sosyal medya, "insanların diğer insanlarla haber, fotoğraf ve içerik paylaşarak sosyal olmasını ya da sosyalleşmesini sağlayan medyadır". Manning (2014:1158) sosyal medyayı basit bir biçimde "etkileşimli katılım içeren medyanın yeni şekli", Kapoor ve ark. ise (2018:536) "ilgi çeken içerikleri, oluşturulan diyalogları ve iletişimi daha geniş bir kitleye kolayca yayan kullanıcı-odaklı platformlar" olarak tanımlamışlardır. Burada yapılan tanımlardaki ortak noktalara bakılarak sosyal medya için "kullanıcıların görsel ya da yazılı içerik oluşturup bunları etkileşimli olarak şekillendirdiği veya diğerleriyle paylaştığı web tabanlı uygulamalar" tanımını önermek mümkündür.

Sosyal medyayı bugünkü konumuna getiren diğer bir deyişle her alanda etkin hale getiren ve kullanıcı sayısını artıran temel faktör internet, web teknolojileri ve mobil iletişim alanında kaydedilen teknolojik gelişmelerdir. Bu üç alandaki gelişmeleri Çizmeçi'nin çalışmasından (2018) aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (75-78):

- *İnternetteki gelişmeler:* Kökeni, ABD'de ARPAnet⁶ adıyla kurulan projeye dayanmaktadır. Bu projeye önce bazı ABD üniversiteleri, daha sonra da İngiltere ve Norveç gibi Avrupa ülkeleri katılmışlardır. FTP ve TCP gibi dosya paylaşımı sağlayan protokollerin de geliştirildiği bu proje zamanla yaygınlaşarak 1983 yılında İnternet adını almıştır.

⁶ ARPAnet: Advanced Research Projects Agency/ABD İleri Araştırma Projeleri Dairesi

- *Web teknolojilerindeki gelişmeler:* Günümüzde www kısaltmasıyla bilinen world wide web; bugünkü hale gelene kadar web 1 (bilgi web'i), web 2 (iletişim web'i), web 3 (semantik web) ve web 4 (sembiyotik web) olarak bilinen toplam dört aşamadan geçmiştir. Bu aşamaların her biri, bir öncekinden daha gelişmiş teknolojik özelliklere sahiptir. Buna göre ilk web teknolojisiyle sadece içerik oluşturulabilirken, ikinci web teknolojisiyle bu içeriğe katkı sağlanabiliyor, üçüncü web teknolojisiyle içeriğin kontrolü insanlardan makinelere geçiyor ve dördüncü web teknolojisiyle de insan ve makinelerin semiyotik biçimde etkileşmesi sağlanabiliyordu.
- *Mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmeler:* Mobil iletişim teknolojilerindeki gelişmeler G kısaltmasıyla bilinen Generation (Nesil, Kuşak) kelimesi üzerinden özetlenebilir. Şu an için mobil teknolojilerde yine web teknolojilerinde olduğu gibi her biri bir öncekinden daha gelişkin teknolojik özellikler içeren toplam 5 aşama (1G, 2G, 3G, 4G ve 5G) söz konusudur. Buna göre 1G analog bir sistemdi ve konuşmaların dinlenmesi gibi bazı güvenlik sorunları vardı; 2G ise dijital bir sistemdi ve SMS yani sadece kısa metin mesajları gönderilmesini sağlıyordu. 3G ile SMS bir adım daha ileri taşındı ve sadece yazılı değil aynı zamanda görüntülü mesajların da karşıya iletilmesi imkânı doğdu. 4G ile bu teknoloji daha da ilerletildi ve hareketli halde bile yüksek hızda yazılı ve görüntülü veri aktarımına imkân sağlandı. 5G teknolojisi ise henüz tam oturmamakla birlikte bu teknolojinin kullanıcılarına akıllı uygulamalar (ev otomasyonu ve güvenliği gibi) yapma imkânı sunması beklenmektedir.

Sosyal medya uygulamaları amacına ve işlevine göre çeşitli platformlara ayrılır. Bu uygulamaları Tablo 4'teki gibi gruplandırmak mümkündür.

Tablo 4. Amacı ve İşlevine Göre Sosyal Medya Platformları

Platformu	Amacı/işlevi	Örnek Siteler
Wikiler (Bilgi platformları)	Belli bir konu üzerinde birden fazla gönüllü kişinin katkıda bulunduğu ve geliştirdiği bilgilendirici nitelikte içerik üretilmesi	Wikipedia, wikimedia
Bloglar (Web günlükleri)	Güncel olaylar hakkında haber yayma, yorum, bilgi ve fikir paylaşma	Wordpress, Blogger, Tumblr
Mikrobloglar	Anlık ve kısa mesajlarla/bloglarla bilgi ve fikir paylaşma	Twitter
Kitle Kaynaklı Siteler	Kişisel ya da kurumsal bilgilerin/verilerin online depolanması ve bu bilgilere/verilere online erişilmesi	Dropbox, Google Drive
(Anlık) Mesajlaşma Siteleri	Bilgi, belge, resim ve video paylaşımı yapma, sohbet etme	WhatsApp, Messenger, Snapchat
Resim ve Video Paylaşma Siteleri	Çeşitli konularda interaktif olarak resim ve video paylaşma	Pixabay, Flickr, Youtube, Dailymotion
Sosyal Ağ Siteleri	Arkadaşlarla buluşma/tanışma, arkadaş etkinliklerini gözetleme, görsel ve yazılı içerik paylaşma	Facebook, Instagram
Çöpçatan ve Hobi Siteleri	Arkadaşlık ve ilişki kurma, Benzer hobilere sahip kişiler bulma	Badoo, Match, Meet-up
Oyun Siteleri	Arkadaşlık ve sohbet de içeren oyun oynama	Farmville, Bejeweled,
Sanal Dünyalar	Bir görsel (avatar) seçilerek diğer kullanıcılarla birlikte sanal bir ortamda yaşama	Secondlife
Yer Bildirimi uygulamaları	Kişilerin bulunduğu konumu çeşitli amaçlarla (ulaşım, adres, buluşma vb) diğerleriyle paylaşma	Google Maps, Foursquare
Forum Siteleri	Belli konuları ve ilgi alanlarını kapsayan tartışmalar ve konuşmalar yapma	Reddit, Quora
Canlı Yayın Siteleri	Görüntülü canlı yayın yapma	Periscope, Facebook Live
İş/Kariyer Uygulamaları	İş bulma ve arama, belli bir meslek grubundakilerle paylaşım yapma/tanışma	Headhunters, LinkedIn, academia, researchgate

Kaynak: Freberg, 2019:11; Manning, 2014: 1159-1160, Çalışkan ve Mencik, 2015:267-269 ve Çizmeçi, 2018:82-94'den derlenmiş ve geliştirilmiştir.

Yukarıda gruplandırılan sosyal medya siteleri küresel ölçekte kullanıcı sayısına göre değerlendirildiğinde ilk üç sırayı Facebook, Youtube ve WhatsApp almakta ve bu uygulamaları daha sonra sırasıyla Instagram, WeChat ve TikTok takip etmektedir (Tablo 5). Buna göre kullanıcılar internette ağırlıklı olarak, sosyal ağ, video paylaşımı ve anlık mesajlaşma uygulamalarını kullanmaktadır.

Tablo 5. Kullanıcı Sayısına Göre Dünyada İlk 10 Sosyal Medya Sitesi

	Uygulama Adı	Uygulama Kategorisi	Kullanıcı Sayısı
1	Facebook	Sosyal Ağ	2,936 Milyar
2	YouTube	Video Paylaşımı	2,476 Milyar
3	WhatsApp	Mesajlaşma	2 Milyar
4	Instagram	Sosyal Ağ	1,440 Milyar
5	WeChat	Mesajlaşma	1,288 Milyar
6	TikTok	Video Paylaşımı	1,02 Milyar
7	Facebook Messenger	Mesajlaşma	1 Milyar
8	Telegram	Mesajlaşma	700 Milyon
9	Snapchat	Mesajlaşma	617 Milyon
10	Douyin (Çin TikTok)	Video Paylaşımı	613 Milyon

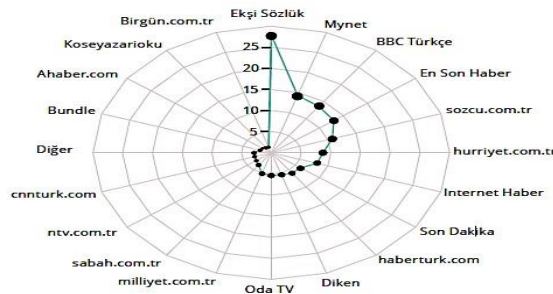
Kaynak: (URL 3)'teki bilgilerden derlenmiştir.

Sosyal medya kullanım gerekçesine ve uygulamaların hangi yaş grubu tarafından kullanıldığına bakıldığında ise kullanıcılarının %47,6'sı arkadaş ve aile çevresiyle bağlantıyı koparmamak, %36,3'ü vakit geçirmek ve %34,3'ü de haber okumak amacıyla sosyal medya uygulamalarını kullanmakta (URL 3); kullanıcıların %33,8'i 25-34; %22,8'i 18-24 ve %18,6'sı da 35-44 yaş aralığında yer almaktadır (URL 4). Bu bilgilere bakılarak sosyal medyanın ağırlıklı olarak 25-34 arası yaş grubu tarafından ve arkadaş/aile çevresiyle bağlantıyı koparmamak amacıyla kullanıldığı belirtilebilir.

Sosyal medyayla ilgili belirtilmesi gereken bir husus da sosyal medyanın sadece bir iletişim, etkileşim ortamı ve bilgi, belge paylaşım mecrası olarak görülmemesi gerektiğidir. Sosyal medya (kullanım amacına göre) gerek enformatik gerekse dezenformatik bilgiyi anında geniş kitlelere yayabildiği için siyasi ve toplumsal olaylardaki rolü ve önemi de yadsınamaz: kitleleri belli bir amaç doğrultusunda harekete geçirebilir, organize edebilir, toplumda korkuya ve paniğe neden olabilir, hatta toplumsal gruplar arasında kutuplaşmaya ve kamplaşmaya bile yol açabilir. Sosyal medyanın kitleler üzerindeki bu etkisi, Türkiye'de 28 Mayıs 2013'de başlayan gezi olaylarının yayılmasında ve 15 Temmuz 2016 hain darbe girişiminin bastırılmasında açıkça görülmüştür. Diğer ülkelerde ise bu etkiyi, Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde 2010 yılında başlayan Arap Baharı hareketinde gözlemlemek mümkündür.

4. (VERİ KAYNAĞI OLARAK) EKŞİ SÖZLÜK

Okuyucuları bilgilendirici özelliği ile kısmen wiki; kullanıcıların yaptıkları yorumlarla da kısmen forum uygulaması olarak nitelendirilebilecek Ekşi Sözlük *kutsal bilgi kaynağı* sloganı ile 1999 yılında kurulmuştur. Kurulduğu tarihten bu yana Ekşi Sözlüğün gerek kullanıcı sayısı gerekse ziyaretçi sayısı hızla artmıştır (URL-9). Ekşi Sözlüğün 20.yıl belgeselinde belirtilen bilgilere göre 2019 yılı itibari ile yaklaşık 116.000 yazar Ekşi Sözlüğe 36 milyon içerik girmiş ve ayda 35 milyon kişinin ziyaretiyle site 480 milyonluk gösterim rakamına ulaşmıştır (URL-5). Yine aynı yıl (Türk toplumunun) Medya Kullanımı ve Haber Tüketimi üzerine yapılan uygulamalı bir araştırmada tüm Türkiye'den çeşitli yaş gruplarındaki 1.500 katılımcıya yüz yüze görüşme tekniği ile 30 soruluk bir anket uygulanmış ve elde edilen sonuçlara göre Türkiye'de en çok takip edilen çevrimiçi medya kanalı ve haber uygulaması %27,9 ile Ekşi Sözlük çıkmıştır (Şekil 4). Bu araştırmaya göre ekşi sözlüğü başta 20-29 ve 30-39 yaş grubundan olmak üzere hemen hemen her yaş grubundan kişi takip etmektedir (Şencan ve Kalkan, 2019:16, 19). Bu özellikleri ile Ekşi Sözlük, "...sözcük, terim, kavram ve kişilere ilişkin bilgi, deneyim, gözlem, espri, yorum, anket, link ile kaynak içeren interaktif bir platform ve veri tabanı" niteliğindedir (Gürel ve Yakın, 2007: 203).

Şekil 1. En Çok Takip Edilen Çevrimiçi Medya Kanalları ve Haber Uygulamaları,

Kaynak: Şencan ve Kalkan, 2019:16.

İnternette ve sosyal medyada popülerliği ve yaygın kullanımı nedeniyle Ekşi Sözlük akademik camiada çeşitli bilimsel araştırmalara konu olmuş ve bu sözlükte oluşturulan içerikler (entry'ler) araştırmalarda veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Çizmeçi ve Göver (2020:324) Google arama motoru

ve YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden yaptıkları aramalarda Ekşi Sözlüğü ve sözlük içeriğini kullanan çok sayıda çalışma tespit etmiştir. Söğüt ise (2020:49-50) bu sayıya 5 makale çalışması daha ekler (Tablo 6).

Tablo 6. Ekşi Sözlüğü ve İçeriğini Konu Alan Bilimsel Çalışmalar

Yayın Türü	Yayın Yılı	Yayın Dili	Sayısı
Makale	2007-2020	Türkçe	25
Makale	2014-2016, 2018	Türkçe	5
Y. Lisans Tezi	2013, 2015, 2017-2020, 2021, 2022	Türkçe	13
Doktora Tezi	2017-2018, 2022	Türkçe	3

Kaynak: Çizmecici ve Göver, 2020:324'deki bilgilerden geliştirilmiş ve güncellenmiştir.

Ekşi Sözlüğün yukarıda belirtilen özellikleri nedeniyle bu çalışmada Türk halkının sosyal medyadaki küreselleşme algısını öğrenmek için ekşi yazarların oluşturduğu içerik üzerinden inceleme yapılmıştır.

5. YÖNTEM

5.1. Veri Toplama ve Çözümleme

Bu çalışma, Türk halkının sosyal medyada küreselleşme algısı nedir ve nasıldır? sorularına cevap aramak üzere yapılmış nitel bir çalışmadır. Çalışmada bir sosyal medya mecrası olan Ekşi Sözlük'te ekşi yazarların *küreselleşme*, *globalleşme*, *globalizm* ve *globalization* konu başlıkları üzerine ürettikleri içerik (URL-6, URL-7, URL-8, URL-10) belli bir sistematik dahilinde toplanmış ve içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Krippendorff'un (2004:18) "metinlerdeki (ya da diğer anlamlı materyallerdeki) içerikten tekrarlanabilir ve geçerli çıkarımlar yapan bir araştırma tekniği" olarak tanımladığı içerik analizi yapılırken öncelikle Tablo 8'de belirtilen toplam 203 içerik yazarları kodlanarak bir kelime işlemcisi programına aktarılmıştır. Aktarılan içerikte "hakaret, kaba söz, argo veya küfür" içeren ifadeler olması durumunda bu ifadeler içerikten temizlenmiş, ayıklanmış ve içerik analizinde dikkate alınmamıştır. Daha sonra içerik analizi işlemine geçilmiş ve bu kapsamda küreselleşme hakkında "olumlu veya olumsuz yargı" ya da nötr" ifade içeren girdiler kendi aralarında gruplandırılmış ve toplam içindeki ağırlığına bakılmıştır. İçerik analizi yapılırken küreselleşmeyi öven, metheden ve destekleyen ifadeler olumlu; küreselleşmeyi eleştiren ve yeren ifadeler olumsuz; küreselleşmeye karşı ya da küreselleşmeden yana açık bir yargı içermeyen ifadeler ise nötr ifadeler olarak değerlendirilmiştir. Analiz yapılırken ayrıca içerikte kullanılan sözcük ve sözcük gruplarının kullanım sıklıklarına ve oranlarına da bakılmıştır. Son olarak, toplam 23 yıl içinde oluşturulan içeriğin hangi yılda oluşturulduğu dikkate alınarak küreselleşme yargısının zaman içindeki değişimi de değerlendirilmiştir.

5.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evren ve örneklemini tespit etmek için öncelikle Ekşi Sözlük'te *küreselleşme* ve bu konu başlığı ile ilişkili diğer konu başlıkları olan *globalleşme*, *globalizm* ve *globalization* konu başlıkları hakkında yazarlar tarafından üretilen içerik sayısı araştırılmıştır. Yapılan araştırmaya göre 10 Ekim 2022 tarihi itibarı ile Ekşi Sözlük'te yazarlar tarafından 1999 ile 2022 yılları arasında *küreselleşme* konusunda toplam 36 sayfa; *globalizm*, *globalleşme* ve *globalization* konu başlıklarında ise ilkinde 1, diğerlerinde 2'şer sayfa olmak üzere toplam 5 sayfa içerik üretildiği tespit edilmiştir. Bu 41 sayfada toplam 388 içerik bulunmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7. Araştırma Konuları Üzerine Oluşturulan İçerik

Konu Başlığı	Oluşturulduğu Tarih Aralığı	Sayfa Sayısı	Sayfalardaki İçerik Sayısı
Küreselleşme	1999-2022	36	354
Globalleşme	1999-2019	2	18
Globalization	2001-2021	2	11
Globalizm	2019-2020	1	5
Toplam		41	388

388 rakamı çalışmanın evreni olarak kabul edilmiş ve örneklem sayısını tespit etmek için Cochran formülü (1977:75-76) kullanılmıştır. Formülden elde edilen sonuca göre 388 içerikli bir evreni %95 güven düzeyi ve %5 hatayla temsil eden asgari örneklem sayısı 194 olmalıdır (Şekil 2).

$$n_0 = \frac{t^2(p,q)}{d^2} = \frac{1,96^2(0,5,0,5)}{0,05} = 385, \quad n_0 = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0 - 1}{N}} = \frac{385}{1 + \frac{385 - 1}{388}} = 194$$

Şekil 2. Cochran formülüyle Asgari Örneklem Hesaplanması⁷

⁷ N = Evren büyüklüğü (365); n₀ = Örneklem büyüklüğü; d² = Hata toleransı (±%5); t = %95 güven düzeyine karşılık gelen tablo değeri; p = Cevap verme oranı (%50); q = Cevap vermeme oranı (%50)

Cochran formülüyle 194 olarak tespit edilen asgari örneklem sayısı, son sayfalar hariç her bir sayfada 10 içerik olduğuna göre kabaca 20 sayfaya ($194/10 = 19,4$) karşılık gelmektedir. Analiz edilecek bu 20 sayfa, sistematik rastlantısal örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiş ve belirlenen sayfalarda yer alan toplam 203 içeriğe betimsel içerik analizi uygulanmıştır (Tablo 8).

Tablo 8. İçerik Analizi Yapılan Sayfalar

Konu Başlığı	Sayfa Sayısı (Evren)	Sayfa Sayısı (Örneklem)	Örneklem için Seçilen Sayfalar
Küreselleşme	36	18	1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35
Globalleşme	2	1	2
Globalization	2	1	1
Globalizm	1	1	1
Toplam	41	21	1, 1, 1, 2, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35

5.3. Geçerlik ve Güvenirlik

Her uygulamalı araştırmada olduğu gibi bu araştırmada da geçerlik ve güvenilirlik sorunu vardır. “Geçerlik, bir ölçümün, bir bilimsel açıklamanın ölçmek ya da açıklamak istediği şeyi gerçekten ölçmek ve açıklamakta olması niteliği” (Gökçe, 1999:142); güvenilirlik ise “bir ölçümün, bir bilimsel açıklamanın ölçmek ya da açıklamak istediği şeyi tutarlı biçimde ve doğru olarak göstermesi, açıklaması niteliği”dir (Gökçe, 1999:141). Literatürde geçerlik ve güvenilirlik dışında nitel araştırmalarda inanılabilirlik, doğruluk, gerçekçilik, anlaşılabilirlik ve aktarılabilirlik gibi bir takım farklı kriterlerin de olması gerektiği öne sürülse de (Krefting, 1991:215; Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018:49-50) bu çalışmada uygulamalı bir araştırmanın en temel kriterlerinden biri olan geçerlik ve güvenilirlik kavramları esas alınmıştır. Bu kapsamda çalışmanın geçerliliği üretilen içeriğin Türkiye’nin (demografik, sosyokültürel ve ekonomik açılarından) farklı kesimlerinden gelen yazarlarca üretilmiş olmasıyla yani ana kütleyi (evreni) temsil edecek kişi ve görüş çeşitliliğiyle sağlanmıştır. Çalışmanın güvenilirliği ise üretilen içeriğin (doğruluğu ya da yanlışlığı gibi sübjektif bir ölçüt yerine) olumlu ya da olumsuz bir yargı içerip içermediği gibi objektif bir ölçüte bakılmasıyla sağlanmıştır. Ayrıca *küreselleşme*, *globalizm*, *globalleşme* ve *globalization* konu başlıkları sıradan bir kişinin görüş belirtemeyeceği derecede spesifik kavramlar oldukları için yazarların bu konuda donanımlı ve fikir sahibi olmaları gerekir. Nitekim, Fetvacı’nın (2022:92) çeşitli çalışmalardan derlediği bilgilere göre ekşi sözlük yazarları en az lisans derecesine sahiptir. Bu da çalışmanın güvenilirliğini artırmaktadır.

6. BULGULAR

Ekşi Sözlük’te yazarların küreselleşme ve benzer konu başlıkları (globalizm, globalleşme ve globalization) üzerine yazdıkları yorumlar tek tek incelenip içerisinde argo, küfür vb. sözcükler barındıran girdiler analizden çıkarıldıktan sonra kalan 188 içerikten toplam 100 içeriğin (%60,61) olumsuz anlam ya da yargı taşıdığı, toplam 14 gibi düşük sayıda bir içeriğin (%7,45) olumlu anlam ya da yargı taşıdıkları belirlenmiştir. Kalan 74 girdinin ise (%44,85); ilgili kavramı tanımlamaya ya da anlatmaya yönelik, içeriğinde olumlu ya da olumsuz yargı taşımayan nötr girdiler olduğu tespit edilmiştir (Tablo 9).

Tablo 9. Taşıdığı Yargıya/Anlama Göre Girdilerin İçerik Analizi

Konu Başlığı	Analize Alınan Girdi	Elenen veya Ayıklanan Girdi	Olumlu Yargı Taşıyan		Olumsuz Yargı Taşıyan		Nötr İfade Taşıyan	
	Sayı (n)	Sayı (n)	Sayı (n)	Oran* (%)	Sayı (n)	Oran* (%)	Sayı (n)	Oran* (%)
	Küreselleşme	180	15	11	6,67	86	52,12	68
Globalization	10	-	1	10,00	5	50,00	4	40,00
Globalleşme	8	-	2	25,00	4	50,00	2	25,00
Globalizm	5	-	-	-	5	100,00	-	-
Toplam	203	15	14	7,45	100	60,61	74	44,85

*Konu başlıklarında oran (elenen girdiler düşüldükten sonra) kendi kategorisi; toplamdaki oran ise toplam girdiden elenen girdi sayısı düşülerek elde edilen 188 sayısı üzerinden hesaplanmıştır.

Olumlu veya olumsuz yargı taşıyan girdiler kullanılan kelime ve kelime kalıpları üzerinden içerik analizine tabi tutulduğunda, yukarıdaki tespitle doğru orantılı olarak, olumsuz anlam içeren kelimelerin olumlu anlam içeren kelimelere göre çok daha fazla kullanıldığı tespit edilmiştir. Buna göre olumsuz yargı taşıyan cümlelerde; emperyalizm, sömürgecilik, imparatorluk, totalitarizm,

kolonizasyon, hegemonya, egemenlik, sermayenin küreselleşmesi, dünyalılışma, maske, kılıf, kisve, ideolojik (hakimiyet), yoksul(luk)/fakir(lik), homojenleşme, tek tipleşme, tuzak, düzen(ek), kandırmaca ve tüketme gibi kelimeler sıklıkla kullanılmıştır. Olumlu anlam içeren girdilerde ise muhteşem/güzide bir şey, teknolojinin artması, teknolojinin nimeti, yaşam standardının yükselmesi, hayat kalitesinin artması, sınırların/dinlerin/ırkların ortadan kalması, tek dil, tek din sıklıkla kullanılan kelime ya da kelime grupları olarak tespit edilmiştir (Tablo 10). Geri kalan girdiler, küreselleşmeden yana ya da küreselleşmeye karşı açık bir yargı içermeyen küreselleşmeyi anlatan/tanımlayan nötr girdilerdir.

Tablo 10. Küreselleşme ile İlgili Olumlu ve Olumsuz İçerikte Kullanılan Kelimeler

Kategori	Kelime/Sözcük	Sıklık (f)	Oran (%)	Toplam Sıklık (f)	Toplam Oran (%)
Olumsuz anlam içeren cümlelerde kullanılan kelimeler/kelime grupları (Toplam sözcük sayısı 9.453)	Kapital(izm), kapita(list), sermaye	53	0,56	187	1,98
	Emperyal(izm), sömürge(cilik), kolonizasyon, kolonicilik, imparatorluk	26	0,28		
	Yoksul(luk), fakir(lik), fukara	26	0,28		
	Düzen, düzenek, tuzak	21	0,22		
	Hegemonya, egemen(lik), hakim(iyet)	14	0,15		
	Kılıf, maske, kisve	6	0,06		
	İdeoloji(k)	5	0,05		
	Slogan	5	0,05		
	Hedef(lemek), hedef seçmek	4	0,04		
	Homojenleş(tir)me, tektipleş(tir)me	4	0,04		
	Totaliterizm, totaliter	4	0,04		
	Çıkar (odak/ları)	3	0,03		
	İstila	2	0,02		
	Tröst	2	0,02		
	Zehir	1	0,01		
	Küreselleştirme	1	0,01		
	Dünyalılışma	1	0,01		
	Tüketme	1	0,01		
	Sevimsiz	1	0,01		
Kandırmaca	1	0,01			
Olumlu anlam içeren cümlelerde kullanılan kelimeler/kelime grupları (Toplam sözcük sayısı 493)	Muhteşem/güzide (bir şey), harika bir sistem	3	0,006	16	0,3
	Teknolojinin nimeti, teknolojinin artması	3	0,006		
	İyi ki var, hayırlı (bir yol/bir şey)	3	0,006		
	Zorunluluk, kaçınılmaz olgu	2	0,004		
	Yaşam standardının yükselmesi, hayat kalitesinin artması	2	0,004		
	Sınırların/dinlerin/ırkların ortadan kalkması	2	0,004		
	Kabul edilmesi gereken	1	0,002		

*Yüzdeler, her bir kategorideki toplam sözcük sayısı esas alınarak hesaplanmıştır.

İçerik analizine tabi tutulan girdilerin ekşi sözlüğe giriş dönemleri incelendiğinde ise; araştırılan konu başlıklarına en fazla 2019-2022 yılları arasında içerik eklenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Bunu toplam 37 içerikle 2003-2006 ve 33 içerikle 2015-2018 dönemi takip etmektedir. İçerik sayısının en düşük olduğu dönem ise 1999-2002'dir (Tablo 11). Ekşi sözlüğe giriş yapan yazar sayısının zamanla arttığı göz önüne alındığında içeriklerin dönemsel dağılımını gösteren bu tabloyu normal karşılamak gerekir.

Tablo 11. Girdilerin Dönemler İtibariyle Dağılımı (1999-2022)

Konu Başlığı	Dönemler						Toplam
	1999-2002	2003-2006	2007-2010	2011-2014	2015-2018	2019-2022	
Küreselleşme	16	37	28	29	28	42	180
Globalization	1	-	4	2	2	1	10
Globalleşme	-	-	-	-	3	5	8
Globalizm	-	-	-	-	-	5	5
Toplam	17	37	32	31	33	53	203

Analiz edilen içerik bir bütün olarak değerlendirildiğinde; kimi yazarın kendi görüşlerini yazarken kimi yazarın da başka yazarlara gönderme yaptıkları, kimi yazarın sayfalar dolusu içerik eklerken kimi yazarın sadece birkaç kelime ile küreselleşmeyi tanımladığı, kimi yazarın düz anlatımı kimi yazarın ise diyalog şeklinde bir anlatımı tercih ettiği, kimi yazarın küreselleşmeyi açık bir biçimde kimi yazarın ise üstü örtülü bir biçimde eleştirdiği, yazarların küreselleşmeye ağırlıklı olarak ekonomik ve kültürel yönden eleştirdikleri, kimi yazarın esprili bir dille anlatım kullandığı ve kimi yazarın da

diğer yazarlara cevap niteliğinde yazılar yazdıkları görülmüştür. Yukarıda belirtilen bu tespitlerden bazıları aşağıda gruplandırılarak her biri için örnekler sunulmuştur.⁸

- Küreselleşmenin farklı kültürler ve toplumlar üzerinden açıklanması:

“Aynı şarkıyı aynı anda michigan ve madrid'teki arkadaş ile dinlemektir”.

(Y66, 05.02.2008, 21:15-21:16, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.13)

“Benim yaşımdaki bir Pakistanlının ürettiği bir çift ayakkabının New York'un Manhattan semtindeki lüks bir dükkândan bir zengin tarafından satın alınmasıdır”.

11 yaşındaki İtalyan bir kızın küreselleşme tanımı”.

(Y10, 19.07.2001 15:20 – 29.10.2004 19:24, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.1)

“Türkmenistan'da bir Türk firmasının yürüttüğü projede, Japon altyüklenicinin kullanması için Amerika'dan Barbados malı bir konteynırda gönderilen Alman yapımı malzemelerin, İranlı ve Hindistanlı işçiler tarafından taşınıp Avusturyalı süpervizörler eşliğinde Türkler tarafından monte edilmesidir”.

(Y32, 14.10.2004, 07:16, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.7)

“McDonalds'da ayran, Starbucks'da Türk kahvesi içmek, kendi doğduğun büyüdüğün şehri sanki yabancıymış gibi kültür turlarıyla turist gibi gezme”.

(Y46, 08.08.2006, 13:56, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.9)

“Ukrayna yapımı, Moldova tescilli Antonov adlı uçağın, Amerikan kontrolündeki Irak'a düşmesi sonucu, içindeki Türklerin ölmesidir”.

(Y54, 17.01.2007, 01:13~01:14, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.11)

“Düşünün evinizde kahvaltıdaşınız. Ayağınızdaki terlik, Endonezya'da üretilmiş. Eşofmanınız, Amerikan malı. Kahve içiyorsunuz, Güney Amerika'dan gelmiş, şeker Konya'da üretilmiş. Televizyonda haberleri izliyorsunuz. Televizyon Sony, Japon markası. Masanızı İkea'dan almışsınız; İsveç kökenli. Arabanıza atlayıp işe gidiyorsunuz. Arabanız Volkswagen. Alman markası. Akaryakıt, Alaska'da çıkarılan Amerikan petrolü. Telefonunuz, Iphone. Çin'de üretilen Amerikan malı. Çakmağınızla sigaranızı yakıyorsunuz, sigaranın manyetosu, gövdesi ve bilumum parçası Hindistan'da üretilip gönderilmiş. Telefonunuz bozuluyor, arıyorsunuz Apple'ı, sizinle İngilizce ve müthiş bir aksanla konuşan Jane, kendini Amerikanmış gibi tanıtan bir Taylandlı.

Kısacası, küreselleşme ulusların politik, teknolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik alanda birleşip yoğunlaşmasıdır”.

(Y89, 12.10.2011, 22:19 Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.17)

- Diyalog (karşılıklı konuşma) yoluyla anlatım kullanılması:

“Soru: Globalleşme nedir?”

Cevap: Lady Diana'nın ölümü.

Soru: Nasıl yani?”

Cevap: Bir İngiliz prenses, bir Mısırlı adamla beraber, Belçika yapımı bir İskoç viskisi ile sarhoş olmuş bir Alman soförün kullandığı Alman yapımı bir arabadalar. Japon yapımı motorsiklet kullanan İtalyan bir paparazzi tarafından takip ediliyorlar. Cezayirli, Faslı ve Senegalli işçilerin alinteriyle inşa edilmiş bir Fransız köprüsünün altında kaza geçiriyorlar. Kazadan sonra Amerikalı bir doktor, Brezilya yapımı ilaçlarla yaralıları tedavi ediyor ve bu mail sana Taiwan teknolojisini çalan Bill Gates'in kurduğu teknoloji ile bir Türk tarafından gönderiliyor. İşte globalleşme budur dostum”.

(Y14, 27.01.2005, 12:02, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.3)

⁸ Ekşi Sözlük içerikleri kelime yazımı, imla ve gramer hataları yönünden gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra alıntılanmıştır.

- Diğer yazarların girdilerine/yorumlarına eleştiri getirilmesi

“Dört farklı sözlük yazarının da farklı zamanlarda (ispiyonlamayacağım hiçbirini, kelimesi kelimesine aynı olmadığı için silinmeyecek nasılsa) prenses Diana'nın Dodi Fayed ile beraber geçirdiği trafik kazasında ölmesini örnek göstererek açıklamaya çalıştığı globalleşme altında; farklı zamanlarda dört sözlük yazarını aynı şeyi yazmaya iten, kendinden öncekini (geleneği) irdelemeden ve anlamadan, salt kendi sesini ortaya çıkarmak uğruna yazarları içine çeken acemiliktir. Ekleyecekleri olanların kendilerinden önce aynı örneği yazana bir mesaj yollayarak, "bak böyle yazılırsa daha tamam oluyor" demekten kaçınacak kadar yalıtılmış kalmalarını sağlayan düzendir. İnsanları insanlardan uzaklaştırırken kavramları insanlara yabancılaştıran düzendir.”

Siz İngiliz prensesi, Mısırlı iş adamı, Belçika bilmem nesi, vesaire ile uğraşırken, çalıntı olduğu vurgulanan Taiwan teknolojisinin başında zaman geçirirken (zorunlu da olabilir tabii) mevsimlerin pencerenizin önünden geçip gitmesine neden olan derin meşguliyettir.

Bugün her şeyin dünden daha hızlı olmak zorunda olmasına neden olan tuzaktır.

Dikkatsizlik, okumamak, okuduğunu anlamamak, anladığını kendi sözcükleri ile ifade edememektir. Çünkü bunlara zaman yoktur, her şey bir koşuşturmacadır” .

(Y50, 19.04.2006 16:29, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.9)

- Esprili bir anlatım kullanılması

“Bonbon şekeridir. Yemeyeni döverler...”

(Y24, 17.03.2004, 22:36, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.5)

“Büyük-aç kapıyı ben geldim.

Küçük-huop noluyo?

b-Ne, n'oluyo? Küreselleşme oğlum. Globalizasyon. Aç bakiim. Birbirimizin kaynaklarından faydalancaz.

k-He he iyiymiş, buyur.

b-Şundan da aliim. Biraz da beyin göçü. Ben sana geri yoliicam bunları. Eğitiyim biraz. Oh oh. Nasıl süper di mi?

k- Ehi, evet haftaya da biz bi gelirik.

b-Sen zahmet etme, ben getiririm sana ne istiyosan.

k-Oluur.(ne güzel şeymiş hakkaten. Ne iyi insanlar var şu Dünyada. Kulağa da hoş geliyo; küreselleşme) ...

b-Al bakiim şunları. Şimdi şöyle yap, böyle yap. Ne dersem onu yap, süper olacak herşey.

k-Tamam abicimm, Sağol,

b-Bişey değil. Biliyorum.

k-Ben de güçlencem di mi?

b-Dediklerimi harfiyyen uygula. Sütünü iç, büyürsün. Got milk?

k-Hö?

b-Got it? şekerim.

k-Anlamıyorum abi.

b-Dur anlıycan..yavaş yavaş..”.

(Y38, 12.03.2005, 04:07~04:10, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.7)

- Başka kişilere ya da (akademik) yazarlara gönderme yapılması
"Küreselleşmeye karşı çıkmak, yer çekimine karşı çıkmak gibidir." Kofi Annan.
(Y63, 16.01.2008, 01:33, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.13)
"Kültürün küreselleşmesi açısından doğunun batıyı nasıl karşıladığına dair, Çin doğumlu ama Almanya'da eğitim görmüş bir kişinin izlenimleri:
<http://blog.nationmultimedia.com/print.php?id=1748>
çok sayıda ipucu verilmiş gerçekten de".
(Y84, 26.04.2011, 18:59, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.17)
"Jean Baudrillard'dan bir analiz; <http://www.monde-diplomatique.fr/.../baudrillard/9608>
(Y117, 28.03.2016, 21:30, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.23)
"Küreselleşme alınımıza yazılmamıştır, tercih edilmiştir" Martin Wolf.
(Y168, 31.10.2021, 17:38, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.33)
"Robert Kaplan küreselleşme 2.0'nin birincinin aksine otokrasilerin ve populizmin yükseleceği bir Dünya olacağını iddia ediyor:
<https://www.youtube.com/watch?v=53nvxqjgfrq>
(Y170, 20.11.2021, 17:35-19:40, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.33)
"İlhan Selçuk'un 2 cümlesi olayı özetliyor:
"Küreselleşme gelecek, sınırlar kalkacak, yoksullar daha yoksul, varlıklar daha varlıklar olacak. Her ülkenin ordusu kendi halkının başına jandarma olacak"
(Y41, 11.09.2004, 04:31 ~ 04:32, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.7)
"Emre Kongar'ın kaleminde çok güzel ifade ettiği oluşum.
http://www.kongar.org/makaleler/mak_ku.php".
(Y63, 29.10.2004, 09:51, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.7)
"William Greider'in şu açıklaması harikadır:
"Küreselleşme, harikulade bir makineye benzer. İmha ettiklerinin karşılığını alır. Modern ziraatın makineleri gibi büyük ve hareketlidir. Fakat çok karmaşık ve güçlüdür. Koşarcasına sahalar açar ve sınırları önemsemez. Hareketlilik devam ettiğinden, makine, arkasında büyük tahribat izleri bırakırken, aynı zamanda büyük miktardaki refah ve zenginliği beraberinde getirmektedir. Zengini daha zengin, fakiri daha fakir yapmaktadır. Fakat direksiyonda kimse yoktur. Hızını ve yönünü kontrol eden bir iç dinamiği veya direksiyonu olmayan bir makine.. olabildiğince özgür ve de sınırsız... (bu durum temelde onun kendi içsel istekleriyle yönlendirilmiş gelişme hareketi tarafından sürdürülmektedir). Makine, dünyayı yeniden yapılandıran, kendi kendine işleyen, bir ekonomik sistem draması oluşturan, zorunlu global endüstriyel devrimin zorunlulukları tarafından yönetilen modern kapitalizmdir".
(Y51, 22.11.2006, 00:33, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.11)
- Küreselleşmenin doğrudan kısa ifadelerle eleştirilmesi:
"Kapitalizmin doğal bir sonucu".
(Y7, 20.11.2000, 00:30, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.1)
"Bildigimiz emperyalizmdir. İsmi ve yöntemleri farklıdır sadece".
(Y21, 16.03.2004, 15:36, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.5)
"Mali piyasaların totaliter mantıklarının yaşamın tüm alanlarına egemen kılınmasıdır".
(Y39, 30.03.2005, 17:53, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.7)

“Kapitalizmin cephe örgütü!”.

(Y58, 15.04.2007, 22:26, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.11)

“Emperyalizmin farklı literatürde adlandırılmışı”.

(Y76, 14.04.2009, 17:33 ~ 26.11.2011 01:55, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.15)

- Eleştirilerde kültürel ve/veya ekonomik yönün ön plana çıkarılması:

“Finansal anlamda gerçekleşen ama fiziksel anlamda gerçekleşmesi imkânsız olan şeydir. Zira bu tanımın üreticisi yaptığı şeyi böyle tasarlamıştır.

1973'te Bretton Woods sisteminin yıkılmasıyla, finansal globalizasyonun ilk ayağı olan finansın uluslararasılaşması kavramı tüm faktörleriyle dünya ekonomisinin temel işleyişini oluşturmaya başladı. Burada amaç liberalizasyon anlayışını tüm dünya piyasasına yayıp, finansal sınırların ortadan kalktığı, finansal piyasaların bir mekân olarak genişlediği ortamda fonların bol olduğu gelişmiş ülkelerden, az gelişmiş ülkelere akımının sağlanmasıydı. Bu sayede az gelişmiş ülkelerin fakirlik kısır döngüsü bu kaynakların yardımı ile yatırıma dönüştürerek kırılacak. Böylelikle az gelişmiş ülkeler kalkınacak, diğer taraftan neo-klasik felsefenin temel paradigması olan marjinalist yaklaşım gereğince fonların bol olduğu yerde getirisinin az olacağı mantığından yola çıkarak, gelişmiş ülkedeki bu az getiri yerine az gelişmiş ülkelere akan fonlarla gelişmiş ülkelerin de bu işten kazançlı çıkacağı ve fon getirileri her yerde eşit olana, yani finansal entegrasyon sağlanana kadar bu sürecin devam edeceği savunuluyordu. Savunan da gayet tanıdık bir kurum olan İMF idi. Fakat tabii ki böyle bir şey olmadı. Olmayacak da. Az gelişmiş ülkelerdeki risk primi mevzuu entegrasyonu engelledi. Böylelikle kazançlı çıkan sermaye sahipleri sadece büyük miktarda fon giriş çıkışları yaparak az gelişmiş ülkelere krizden başka bir şey vermedi. Ayrıca gelen bu finansman kaynaklarının yatırımlara dönüşmesi yerine, tüketime ve populist uygulamalar için kamu harcamalarına dönüşmesi ise işin sistemin bozukluğu yanında insan faktörüne ve kötü dağıtım kanallarına da örnek tabii. Buna rağmen küreseliz. Mutluyuz halimizden. Yuvarlanıp gidiyoruz.

Asıl acı olan finansal piyasalarda sınırların kalkmasına herkesin bu kadar hevesli olmasının yanında gerçek sınırların ise gitgide kalınlaşması. Öyle ki "Dünya gözüyle gidip bir İngitere'yi göreyim." diyemiyorsunuz. Az gelişmiş ülke insanları finansal anlamda küresel finansın meşin kısmını oluştururken, fiziksel anlamda kabuğuna çekilmeye, küçülmeye hatta toprağın altına sokulmaya çalışılıyor”.

(Y48, 08.08.2006, 14:32, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.9)

“Sanal ortamda gerçekleştiği için sanal sanılan bir hede. Oysa gayet reel ve bir o kadar da dramatik bir gelişme.

Şimdi siz çalışıyorsunuz ya, hani patron para kazanıyor filan. Hani o para kazananlar paraları harcıyor ve paralar bir yerde birikiyor ya. İşte o biriktiği yerde, uluslararası fonlar oluşuyor. Oluşan bu fonlar üretim sahalarını genişletiyor, gelişen üretim sahalarına göre pazarlar belirleniyor ve bu pazarlara mal getiriliyor. Siz burada bir metal işleme, çelik vb. fabrikası açmak istiyorsunuz diyelim. Hadi kafanıza göre açın bakalım; önce tröstlerden izin alacaksınız, yoksa sadece İran'a, Kuzey Kore'ye satarsınız, ama ona da hammadde bulamazsınız, bir de terörist ilan edirsiniz. Daha da önemlisi, paranızı fona yatırmak çok kazançlı, çünkü paranız fonda katlanarak geri geliyor.

Ama dahası da var. Uganda'ya Japonya'dan gitmiş bir x şirketinin hissesi, Avustralya'daki bir finans kurumu tarafından bilinebiliyor. Bu hisse değişimlerinden alınan bir pay ile Norveçli bir balıkçılık firması Peru'ya bir plastik fabrikası kurabiliyor ve oradan aldığı gelirle Madagaskar'a bir denizaltı araştırma üssü kurabiliyor”.

(Y68, 11.03.2008, 17:05~ 17:11, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.13)

“Yabancı şirketlerin fakir bir ülkeye gidip şirketler açması veya bankalarını satın alması, bu şirketlerle Dünya Bankası, İMF gibi Amerikan kontrolündeki kurumlardan ödenmesi imkansız borçlar alması, bu para ile sadece o ülkedeki zenginlere yarayacak yatırımlar yapması ama sonuçta bütün halkın borçlanması, zengin ülkenin ise fakir ülkeyi bu borçları göstererek

politik ekonomik ve askeri alanlarda da sömürmeye başlaması (askeri üs kurulması, özelleştirmeler, kendi savaşına asker gönderilmesi -Afganistan gibi-, politik alanda kendilerine destek şartı), zamanla da bu borçlar ve dolayısıyla vergiler ile iyice fakirleşen halkı daha da ucuza kullanmaya devam etme süreci. Kısacası her yıl zengin ve fakir arasındaki farkın katlanarak artıp ABD ve benzeri ülkelerin modern sömürge ve kölelerini genişletmesinin aracı”.

"There are two ways to conquer and enslave a nation. one is by the sword. the other is by debt."

- John Adams (1735-1826)”

(Y71, 09.03.2009, 11:23~ 24.11.2011 15:30, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.15)

“Özellikle batı şirketleri, karlılığını korumak ve artırmak için, iş gücünün daha ucuz olduğu az gelişmiş ülkelere yatırım yapmakta ve yarışta kalabilmek adına "sömürerek" küreselleşmekte. Küreselleşme, sayısız politik, ekonomik, sosyo kültürel değişimlerin katalizörlerinden biridir bu bakımdan. Az gelişmiş ülkeler, daha fazla müşteri kazanmak isteyen batı şirketleri tarafından küreselleşme kisvesi altında istila edilir. Kural budur”.

(Y100, 27.04.2013 16:46, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.19)

“Az da olsa iyi yanları olan, ama çoğu konuda özellikle kültürel açıdan zararlıdır.

Bütün dünya insanlarını tek tip hale getirir, sen de alttan alta sevinirsin Amerikalılar gibi olduğun için. Kültürel, giyiniş, alışkanlıklar ve bakış açısı yönünden tek bir kalıba sokulan insanlar bir süre sonra kendi kültürlerine sırt dönerler. Mesela çok çok basit bir örnek; Türk dizileri re re rö (katılıyorum) deyip de aslında Amerika'nın arka sokaklar'ı modundaki dizilere sırf yabancı diye methiyeler düzmek. Örnekler çoğaltılabilir.

Aranızda yöresel kıyafetlere ve folklor ile en az bir defa dalga geçmemiş biri var mı? varsa ne mutlu. Arkadaşım geçenlerde bir seminere katılmıştı. Farklı ülkelerden bir sürü insan var tabii, Araplar hariç herkes takım elbise giymişti. O da bunu çok garipsediğini anlatıyordu. Neden aga, neden? dedelerimiz takım elbise kravat mı giyiyordu ... bizim? kim ne ara dayattı kravat ve takım elbisenin medeniyet göstergesi olduğunu?

Durum o kadar vahim ki, sen bugün kendi yörenin kıyafetini giysen, yiyeceklerini tüketsen sana ilk yukarıdan bakacak yine senin insanın. o "dünya vatandaşı" olmuştur çünkü sense "lokal" kalmışsındır.

Japonya'dan Türkiye'ye kadar herkes aynı abi. Yiyecekler, giyecekler, zevkler, renkler, tavırlar her şey tek tip. Kendi özüne kültürüne yukarıdan bakmak normalleşmiş. Tam da çıktığın yumurtayı beğenmeme kompleksi.

Bir de bu tipler küreselleşmenin özgürleştireceğini sanıyorlar ya, o sistemin kendilerine dayattığı kıyafetleri, alışkanlıkları, tüketimi, düşünce tarzını benimseyip, ironi mi, şaka mı, rezillik mi çözemedim.

Kültürel açıdan incelendiğinde, aptal, robotlaşmış, özüne sırt dönmüş yığınlar yaratandır”.

(Y206, 23.08.2014 12:50, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.21)

“Ulus devletlerin egemenlik tanımına çok fena darbe vuran süreçtir. Artık dünya üzerindeki hiçbir ülke ne kendi parasının değerini ne ekonomisini ne de kültürünü muhafaza edebiliyor. Bu süreç en sonunda tam global ve devletsiz bir yapıya götürür mü dünyayı göreceğiz. Hadi Dünya diyerek abartmayalım da Avrupa, Amerika ve Okyanusya tam entegre halde sınırların ortadan kalktığı ya da hayli yumuşadığı, kültür birliği olan, tek dili konuşan ve tek para birimini kullanan bir yapıya sürüklenecek eninde sonunda bu globalleşme sayesinde. Bu da benim tezim olsun. Tabii o üç kıtayı örnek vermemin sebebi Afrika ve Asya'nın her konuda bu üçüne göre bayağı geride olması”.

(Y113, 23.02.2016 02:37, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.23)

“Amerika'nın Dünya hakimiyetini sürdürmek için uydurduğu bir kavram. Binlerce yıllık uygarlık tarihinde her zaman bir devlet diğer devletlerden iyi yaptığı bir şeyle öne çıkmış, elde ettiği bu güç sayesinde belli bir süre dünya'ya hükmetmiş, bu özelliği artık ona avantaj

sağlamamaya başlayınca da gücünü kaybetmiştir. Bu Roma İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu için de Büyük Britanya için de geçerlidir. Ama küreselleşmiş bir dünya'da aynısını Amerika için söylemek pek mümkün değil.

Herkesin liberal görüşleri benimsediği, kapitalist ekonominin bütün Dünyayı ele geçirdiği bir dönemde alternatif bir gücün doğması çok zor. Peki bu neden kötü? Çünkü kültürel çeşitliliğin azalması dünya'ya karşılaşılabileceği problemlere karşı savunmasız bırakıyor ve insanlığın bir sonraki adıma geçmesinin önünü tıkkıyor. Eğer bugün Amerika'nın yaptığını zamanında Roma, Osmanlı ya da Britanya yapmış olsaydı Amerikan kültürü dediğimiz şey bugün var olmazdı, gelişim dururdu ve biz tarihte bir noktada sıkışıp kalırdık.

Yaratıcı yıkım denen bu sürecin oluşmasını engellemek belki de insan oğlunun yok oluşuna giden bir sürecin başlangıcı. Nasıl ki genetik çeşitliliğin olmadığı bir ortamda değişen koşullar karşısında türün devamlılığı mümkün değilse, kültürel çeşitliliğin olmadığı bir Dünyada da uygarlığın devamı mümkün olmayacaktır”.

(Y138, 09.02.2018 08:36, Ekşi Sözlük/Küreselleşme, s.27)

Özetlenecek olursa; Ekşi Sözlük yazarları küreselleşme hakkında çeşitli yorumlar yapmışlar, ancak yorumlarda genellikle küreselleşmenin kültürel çeşitlilik/zenginlik ile az gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ekonomileri üzerindeki olumsuz etkilerini ön plana çıkararak küreselleşmeyi bu kavramlar üzerinden eleştirmişlerdir.

7. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Bu çalışmayla tüm toplumların içinde bulunduğu güncel bir süreç olan küreselleşme günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelen bir sosyal medya uygulaması üzerinden araştırılmış ve Türk halkının küreselleşme algısı öğrenilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Türkiye’de en çok ziyaret edilen sitelerden biri olan Ekşi Sözlük’te küreselleşme ve bununla ilişkili kavramlar olan globalization, globalizm ve globalleşme konu başlıkları üzerine ekşi yazarların sözlüğe ekledikleri yorumlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Yapılan içerik analizine göre küreselleşme katılımcı yazarlar tarafından genellikle olumsuz yönde algılanmakta ve küreselleşmeye ekonomi ve kültür üzerinden ağır eleştiriler getirilmektedir. Bu eleştirilerde küreselleşme kapitalizmin bir uzantısı ya da kapitalizmin şekil değiştirmiş hali (örneğin dijital kapitalizm) olarak görülmekte, emperyalizm ve sömürü ile ilişkilendirilmektedir. Eleştirilerde ve olumsuz yargı içeren ifadelerde sistemin küreselleşmenin yoksulu daha yoksul, zengini ise daha zengin yaptığını ima eden cümlelere rastlanmıştır. Benzer bir eleştiri kültür kavramı üzerinden de gözlemlenmiştir. Buna göre küreselleşme bireyleri, değer yargılarını, kılık-kıyafet, yeme-içme ve tüketim alışkanlıklarını tek tipleştirmekte ve aralarındaki kültürel farklılıkları dolayısıyla kültürel çeşitliliği/zenginliği yok etmektedir. Diğer taraftan, az sayıda da olsa, küreselleşmeyi metheden ve öven yorumlara da rastlanmıştır. Bu yorumlarda küreselleşme sayesinde insanlar arasındaki dil, din ve kültür farklılıklarının ortadan kalkacağına, insanların aslına döneceğine, insanlığın refahını ve yaşam standardını artırdığına vurgu yapılmış, hatta küreselleşme karşıtları gerici zihniyet olarak nitelendirilmiştir. Yorumların diğer bir kısmını da küreselleşmeyi tarif eden, küreselleşmeye karşı ya da küreselleşmeden yana açık bir tavır sergilemeyen ifadeler oluşturmaktadır. İçerik analizinde dikkat çeken bir husus da araştırma konu başlığı olan küreselleşme hakkında 1999 yılından bugüne kadar aralıksız olarak içerik ve yorum girilmiş olmasıdır. Bu da küreselleşmenin toplumlar üzerinde hala etkisini sürdüren dinamik bir süreç olduğunu göstermektedir.

Sosyal medya, sürekli paylaşılan yazılı ve görüntülü içerik nedeniyle son zamanlarda adeta toplumun bir aynası haline gelmiştir. Bu nedenle, bu çalışmada olduğu gibi, küreselleşme ve buna benzer güncel toplumsal olguların halkın algısını ve eğilimini değerlendirmek amacıyla sosyal medya üzerinden araştırılması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Aichner, T., Grünfelder, M., Maurer, O. ve Jegeni, D. (2021). Twenty-Five Years of Social Media: A Review of Social Media Applications and Definitions from 1994 to 2019. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 24 (4), 215-222.
- AL-Rodhan, N.R.F. ve Stoudmann, G. (2006). *Definitions of Globalization: A Comprehensive Overview and A Proposed Definition*. GCSP Occasional Papers. Switzerland: Geneva Centre For Security Policy.

- Arastaman, G., Fidan, İ. Ö. ve Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi (YYÜ) Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Beerens, E. (2006). Globalisation, Definitions and Perspectives, Erişim Adresi: <http://www.beerens.info/files/globalisation.pdf>, Erişim Tarihi: 29.09.2022.
- Bilgin, N. (1995). *Kollektif Kimlik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Boudreaux, D. J. (2008). *Globalization*. London: Greenwood Press.
- Brauer, D. (2018). Theory and Practice of Historical writing in Times of Globalization. Concha Roldán, Daniel Brauer ve Johannes Rohbeck (Ed.), *Philosophy of Globalization* içinde (s.397-408). Boston: Walter de Gruyter.
- Castaneda, G. G. (2018). The Political Subject in Globalization: the Discussion Agency. Concha Roldán, Daniel Brauer ve Johannes Rohbeck (Ed.), *Philosophy of Globalization* içinde (s.3-16). Boston: Walter de Gruyter.
- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (2002). Küreselleşmenin Türk Ekonomisine Etkisi, Ankara: Banknot Basım Matbaası Bölümü.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (Third edition). USA: John Wiley and Sons.
- Çalışkan M. ve Mencik Y. (2015). Değişen Dünyanın Yeni Yüzü: Sosyal Medya. *Akademik Bakış Dergisi*, 50, 254-277.
- Çizmeçi, B. (2018). *Gönüllü Satış: Alışveriş Merkezlerindeki Yansımaları-Kayseri Örneği*. Yayımlanmamış doktora tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Çizmeçi, B. ve Göver, İ. H. (2020). Toplumlarda Fiziksel Paradan Dijital Paraya Geçiş: Bitcoin Örneği. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 21(2), 310-333.
- Erdoğan A. T. ve Umrakuz, Ö. (2021). Sosyal Medya'nın Doğası. *Uluslararası Halkbilimi Araştırmaları Dergisi*, 6, 173-197.
- Fetvacı, Z. Z. (2022). *Haber Kaynağı Olarak Sosyal Medya Kullanım Tercihleri: Ekşi Sözlük Örneği*. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Freberg, K. (2019). *Social Media For Strategic Communication Creative Strategies and Research-Based Applications*. USA: Sage Publications.
- Gökçe, B. (1999). *Toplumsal Bilimlerde Araştırma* (3. Baskı). Ankara: Savaş Yayınevi.
- Gökdere, A. (2001). Küreselleşmeye Genel bir Bakış. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 1 (1), 71-101.
- Gürel, E. ve Yakın, M. (2007). Ekşi Sözlük: Postmodern Elektronik Kültür. *Selçuk İletişim Dergisi*, 7(7), 203-219.
- Kapoor, K. K., Tamilmanni, K., Rana, N. P., Patil, P., Dwivendi, Y. K., ve Nerur, S. (2018). Advances in Social Media Research: Past, Present and Future. *Information Systems Frontiers*, 20, 531-558.
- Krefting, L. (1991). Rigor in Qualitative Research: The Assessment of Trustworthiness. *The American Journal of Occupational Therapy*, 45 (3), 214-222.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis An Introduction of its Methodology* (2nd Edition). USA: Sage Publications.
- Maggio, N. (2008). "The Whole Earth As Village": A Chronotopic Analysis of Marshall McLuhan's "Global Village" and Patrick Mcgoohan's The Prisoner. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Brock University, St. Catharines, Ontario, USA.
- Manning, J. (2014.) Social Media, Definition and Classes of Social Media. K. Harvey (Ed.), *Encyclopedia of Social Media and Politics* içinde (s. 1158-1162). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Söğüt, F. (2020). İnternet Sözlüklerinde Mekânsal Ötekileştirme Üzerine Bir Araştırma: Ekşi Sözlük'te Esenyurt Başlığı Örneği. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(1), 45-68.

- Şencan, İ. ve Kalkan, O. (2019). Medya Kullanımı ve Haber Tüketimi: Güven, Doğrulama, Siyasi Kutuplaşmalar. Erişim Adresi: <https://teyit.org/wp-content/uploads/2019/01/medya-kullanimi-ve-haber-tuketimi-teyit-ocak-2019.pdf>. Erişim Tarihi: 10.10.2022.
- Tapriel, V. ve Kanwar, P. (2012). Understanding Social Media. Bookboon.com, Erişim Adresi: https://www.akdistancelearning.net/resources_files/understanding-social-media.pdf, Erişim Tarihi: 12.10.2022.
- Toffler, A. (1981). *Gelecek Korkusu Şok* (Çev. Selami Sargut) (3. Baskı). İstanbul: Altın Kitaplar.
- Uluç, G. ve Yarcı, A. (2017). Sosyal Medya Kültürü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 52, 88-102.
- URL 1: <https://www.statista.com/statistics/272365/age-distribution-of-internet-users-worldwide/>. Erişim: 08.09.2022.
- URL 2: <https://www.worldometers.info/world-population/>. Erişim: 03.09.2022.
- URL 3: <https://datareportal.com/social-media-users>. Erişim: 08.09.2022.
- URL 4: <https://www.statista.com/statistics/617136/digital-population-worldwide/> Erişim: 08.10.2022.
- URL 5: <https://www.youtube.com/watch?v=tENkclsn4JY>. Erişim: 08.09.2022.
- URL 6: <https://eksisozluk.com/globalization--104755>. Erişim: 08.09.2022.
- URL 7: <https://eksisozluk.com/globalizm--122862>. Erişim: 08.09.2022.
- URL 8: <https://eksisozluk.com/globallesme--36876>. Erişim:08.09.2022.
- URL 9: https://tr.wikipedia.org/wiki/Ekşi_Sözlük. Erişim: 08.09.2022.
- URL 10: <https://eksisozluk.com/kuresellesme--36872>. Erişim: 08.09.2022.